

BARQAROR INNOVATSIYALAR ASOSIDA SUD TIZIMIDA MODDIY- TEXNIK RESURLARNI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH

Toshev Yigitali Boboqulovich

Oliy sud huzuridagi
Departament direktori o'rinbosari
E-mail: Yigitali0886@gmail.com

Annotatsiya

Tezisdan barqaror innovatsiyalar asosida sud tizimida moddiy-texnik resurslarni boshqarish samaradorligini oshirish masalalari o'rganildi. Davlat boshqaruvidagi innovatsiyalar, elektron odil sudlov, barqaror davlat xaridlari va hayotiy sikl xarajatlari yondashuvlari umumlashtirildi. Sud faoliyatini raqamlashtirish natijasida erishilgan tejamkorlik ko'rsatkichlari tahlil qilindi: videokonferensiya tizimi bilan jihozlangan 400 ga yaqin zal orqali ikki yilda 161 mlrd so'm, har bir zal hisobiga esa taxminan 402 mln so'm mablag' tejalgani aniqlandi. Murojaatlarning 60 foizi elektron shaklga o'tgani, 35 ta davlat tashkilotining 52 ta axborot tizimi Oliy sud tizimi bilan integratsiya qilingani ko'rsatildi. Uzoq muddat foydalaniladigan aktivlarni xarid qilishda eng past narx o'rniga eng kichik hayotiy sikl xarajati mezonini qo'llash asoslandi. Raqamli aktivlar reestri, hayotiy sikl xarajatlari asosidagi xarid, energiya samarador binolar va raqamli sud xizmatlarini yagona axborot tizimi atrofida birlashtirgan model hamda uning samaradorlik ko'rsatkichlari taklif etildi.

Kalit so'zlar: sud tizimi, moddiy-texnik resurslar, barqaror innovatsiya, elektron odil sudlov, hayotiy sikl xarajatlari, yashil xaridlar, raqamli sud.

Аннотация

В тезисе были рассмотрены вопросы повышения эффективности управления материально-техническими ресурсами судебной системы на основе устойчивых инноваций. Были обобщены подходы к инновациям в государственном управлении, электронному правосудию, устойчивым государственным закупкам и учету затрат жизненного цикла. Проанализированы показатели экономии, достигнутой в результате цифровизации судебной деятельности. Установлено, что благодаря оборудованию около 400 залов системами видеоконференцсвязи за два года было сэкономлено 161 млрд сумов, что составило примерно 402 млн сумов в расчете на один зал. Отмечено, что 60 процентов обращений были переведены в электронную форму, а 52 информационные системы 35 государственных организаций интегрированы с системой Верховного суда. Обосновано применение критерия минимальных затрат жизненного цикла вместо критерия минимальной цены при закупке активов с длительным сроком использования. Предложена модель, объединяющая реестр цифровых активов, закупки с учетом затрат жизненного цикла, энергоэффективные здания и цифровые судебные услуги вокруг единой информационной системы, а также определены показатели ее эффективности.

Ключевые слова: судебная система, материально-технические ресурсы, устойчивая инновация, электронное правосудие, затраты жизненного цикла, зелёные закупки, цифровой суд.

Abstract

The paper examined ways to improve the efficiency of material and technical resource management in the judicial system through sustainable innovation. It reviewed approaches to innovation in public administration, e-justice, sustainable public procurement, and life-cycle costing. Savings achieved through the digitalization of court operations were analyzed. The analysis found that equipping nearly 400 courtrooms with videoconferencing systems generated savings of 161 billion soums over two years, or approximately 402 million soums per courtroom. It also showed that 60 percent of applications had been submitted electronically and that 52 information systems belonging to 35 government agencies had been integrated with the Supreme Court system. The paper justified applying the lowest life-cycle cost criterion instead of the lowest-price criterion when procuring long-lived assets. It proposed a model that brings together a digital asset register, life-cycle-cost-based procurement, energy-efficient buildings, and digital court services within a unified information system, and identified indicators for assessing the model's effectiveness.

Keywords: judicial system, material and technical resources, sustainable innovation, e-justice, life cycle costing, green procurement, digital court.

KIRISH

Sud tizimining samarali faoliyati faqat qonunchilik va sudyalar malakasiga emas, sud binolari, jihozlar, axborot tizimlari, transport va boshqa moddiy-texnik resurslarning qanday boshqarilishiga ham bog'liq. Resurslar to'g'ri rejalashtirilgan va oqilona ishlatilgan joyda sud ishlari tez ko'riladi, fuqarolar uchun qulaylik yaratiladi, byudjet mablag'lari tejraladi. Barqaror innovatsiyalar bu jarayonga yangi mazmun beradi: resurslarni boshqarishda iqtisodiy samaradorlik bilan birga energiya va qog'oz sarfini kamaytirish, binolarning ekologik talablarga mosligi va xizmatlarning hamma uchun ochiq ham hisobga olinadi.

O'zbekistonda sud tizimini moddiy-texnik jihatdan ta'minlash va raqamlashtirish izchil davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylangan. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 21-avgustdagi PF-140-son Farmoni bilan sudlar faoliyatiga sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etish, "Raqamli sud" konsepsiyasini 2025-yil oxirida Toshkent shahrida sinovdan o'tkazib, 2026-2027-yillarda barcha sudlarga bosqichma-bosqich joriy etish hamda 2025-2030-yillarda sud binolarini qurish, rekonstruksiya qilish, mukammal ta'mirlash va jihozlash vazifalari belgilangan [11]. Ushbu vazifalar sud tizimida moddiy-texnik resurslarni boshqarishning yangi, barqaror innovatsiyalarga asoslangan yondashuvini talab etadi.

Raqamlashtirishning dastlabki natijalari sezilarli. Sudlarga kelib tushayotgan murojaatlarning 60 foizi elektron shaklda yuborilmoqda, 17 mln dan ortiq ish sudyalar o'rtasida inson aralashuvisiz avtomatik taqsimlangan, 35 ta davlat tashkilotining 52 ta axborot tizimi Oliy sud tizimi bilan integratsiya qilingan [14]. 400 ga yaqin sud zali videokonferensiya tizimi bilan jihozlangani natijasida ikki yilda fuqarolarning yo'l

xarajatlaridan 31 mlrd so'm, hibsdagi shaxslarni sudga olib kelish bilan bog'liq byudjet xarajatlaridan 130 mlrd so'm tejalgan, 2024-yilda qog'oz sarfini kamaytirish hisobiga 3,6 mlrd so'm iqtisod qilingan [14].

Bu yo'nalishning tashkiliy asoslari avvalroq yaratilgan. 2017-yil 7-apreldagi PQ-2872-son qaror bilan Oliy sud huzuridagi Sudlar faoliyatini ta'minlash departamenti ishi tashkil etilib, sudlarning moddiy-texnik va moliyaviy ta'minoti yagona tizimga birlashtirilgan [12]. 2020-yil 3-sentabrdagi PQ-4818-son qaror sud hokimiyati organlari faoliyatini raqamlashtirishning asosiy yo'nalishlarini belgilab bergan [13].

ADABIYOTLAR SHARHI

Davlat sektorida resurslarni boshqarish nazariyasi bir necha bosqichdan o'tgan. K. Hud "yangi davlat menejmenti" yondashuvini tavsiflab, davlat tashkilotlarida xususiy sektor boshqaruv usullari, natijaga yo'naltirilgan nazorat va resurslardan tejamkor foydalanishga e'tibor kuchayganini ko'rsatgan [5]. P. Danliv va hammualliflar keyingi bosqichni "raqamli davr boshqaruvi" deb atab, axborot texnologiyalari davlat xizmatlarini qayta integratsiya qilish, fuqaro ehtiyojiga yo'naltirish va jarayonlarni raqamlashtirish imkonini berishini asoslagan [4]. H. de Fris, V. Bekkers va L. Tummers davlat sektoridagi innovatsiyalar bo'yicha tadqiqotlarni tizimli tahlil qilib, ularning asosiy maqsadlari samaradorlik, natijadorlik va fuqarolar ishtirokini oshirish ekanini aniqlagan [3].

Sud tizimida axborot texnologiyalarini qo'llash bo'yicha M. Velikonya Yevropa tajribasini o'rganib, texnologiyalar sud ishlari hajmini boshqarish, xarajatlarni kamaytirish va odil sudlovga erishishni osonlashtirish vositasi bo'lishi, biroq ularning samarasi tashkiliy o'zgarishlar bilan birga joriy etilgandagina namoyon bo'lishini ko'rsatgan [8]. F. Kontini va J.F. Lanzara elektron odil sudlov tizimlarida texnologiya, qonunchilik va tashkiliy amaliyot bir-biri bilan chambarchas bog'liqligini, shuning uchun ularni yaxlit loyihalash zarurligini asoslagan [2].

Resurslarni barqaror boshqarishning muhim vositasi barqaror davlat xaridlaridir. H. Uoker va S. Brammer davlat sektorida xarid qarorlari faqat narx bilan emas, ekologik va ijtimoiy mezonlar bilan ham qabul qilinishi kerakligini, bunda xarajatlar va resurs cheklovlari asosiy to'siq ekanini aniqlagan [9]. D. Vudvord esa aktivning faqat sotib olish narxini emas, uni ishlatish, ta'mirlash va hisobdan chiqarish xarajatlarini ham qamrab oluvchi hayotiy sikl xarajatlari yondashuvini asoslagan [10]. Bu yondashuv sud binolari va jihozlari kabi uzoq muddat foydalaniladigan aktivlar uchun alohida ahamiyatga ega. Keyingi tadqiqotlar barqaror davlat xaridlari amaliyoti mamlakatlar bo'yicha sezilarli farq qilishini [1], elektron odil sudlov va sun'iy intellekt vositalari esa sudlarda tashkiliy tayyorgarlik bilan bosqichma-bosqich joriy etilgandagina samara berishini ko'rsatgan [6; 7].

Adabiyotlarni umumlashtirib, sud tizimida moddiy-texnik resurslarni barqaror innovatsiyalar asosida boshqarishga quyidagi mualliflik ta'rifi berildi: bu sud binolari, jihozlari, axborot tizimlari va boshqa aktivlarni raqamli hisobga olish, ularni hayotiy sikl xarajatlari bo'yicha tanlash, energiya va resurs tejovchi texnologiyalar asosida ishlatish hamda raqamli xizmatlar orqali jismoniy resurslarga bo'lgan ehtiyojni

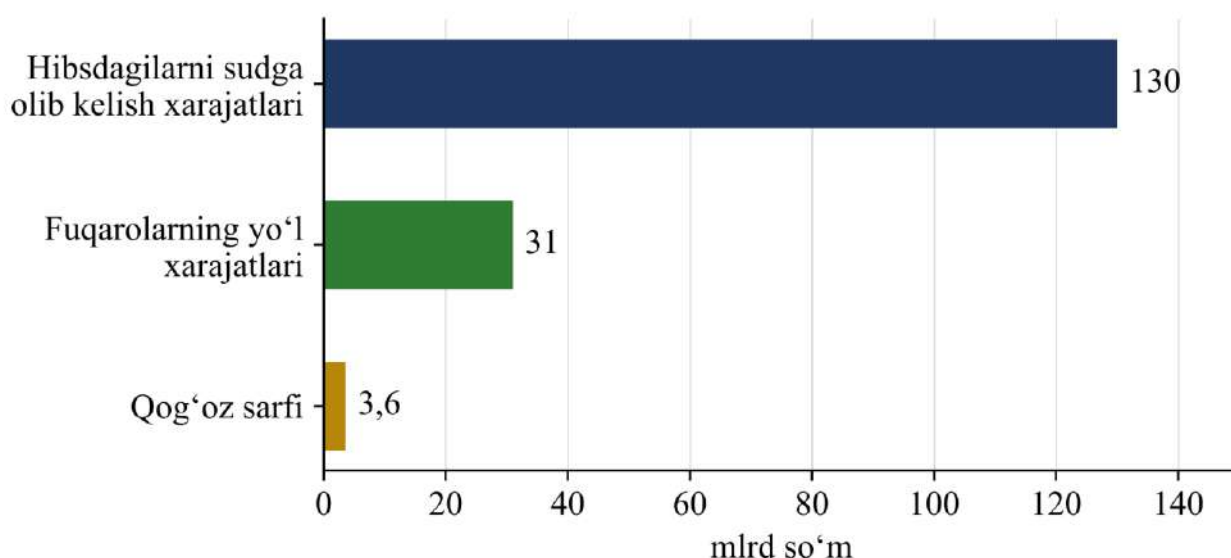
kamaytirish orqali odil sudlov sifati va ochiqligini oshirishga qaratilgan boshqaruv jarayonidir.

METODOLOGIYA

Tadqiqotda tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil, guruhlash, iqtisodiy samaradorlikni hisoblash va grafik tasvirlash usullari qo'llanildi. Ma'lumotlar manbai sifatida sud tizimini raqamlashtirish natijalari keltirilgan rasmiy axborot agentligi materiali [14] hamda tegishli me'yoriy-huquqiy hujjatlar [11; 12; 13] olindi. Videokonferensiya tizimining iqtisodiy samarasi bitta jihozlangan zalga to'g'ri keladigan tejam ko'rsatkichi bilan, uzoq muddat foydalaniladigan aktivlar xaridi esa hayotiy sikl xarajatlari usuli bilan baholandi [10]. Taklif etilgan boshqaruv modeli va uning samaradorlik ko'rsatkichlari adabiyotlar sharhida umumlashtirilgan yondashuvlar asosida ishlab chiqildi [8; 9].

TAHLIL VA NATIJALAR

Raqamlashtirish natijasida tejalgan mablag'lar 1-rasmda keltirilgan.

1-rasm. Sud faoliyatini raqamlashtirish natijasida tejalgan mablag'lar, mlrd so'm¹

Izoh: Hibsdagilarni olib kelish va fuqarolarning yo'l xarajatlari videokonferensiya tizimi joriy etilgandan keyingi ikki yil uchun, qog'oz sarfi 2024-yil uchun keltirilgan.

1-rasmga ko'ra, raqamlashtirish natijasida tejalgan mablag'larning eng katta qismi hibsdagi shaxslarni sudga olib kelish xarajatlariga to'g'ri keladi (130 mlrd so'm). Bu natija videokonferensiya tizimi faqat axborot vositasi emas, transport, yoqilg'i, qo'riqlash xodimlari va vaqt kabi moddiy resurslarni bevosita tejash vositasi ekanini ko'rsatadi. Fuqarolarning yo'l xarajatlaridagi 31 mlrd so'mlik tejam xizmatning ijtimoiy samarasini, qog'oz sarfidagi tejam esa ekologik samarasini aks ettiradi. Demak, raqamli innovatsiyalar barqarorlikning uch jihati - iqtisodiy, ijtimoiy va

¹ Manba: [14] ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

ekologik natijani bir vaqtda ta'minlamoqda. Raqamlashtirishning boshqa ko'rsatkichlari 1-jadvalda jamlangan.

1-jadval

Sud faoliyatini raqamlashtirishning asosiy ko'rsatkichlari¹

№	Ko'rsatkich	Qiymati
1.	Elektron shaklda kelib tushayotgan murojaatlar ulushi	60 %
2.	Axborot tizimlari orqali kiritilgan fuqarolik, iqtisodiy va ma'muriy ishlar (2025-yil)	≈3 mln
3.	Sudyalar o'rtasida avtomatik taqsimlangan ishlar	17 mln dan ortiq
4.	Rasmiy saytlarda e'lon qilingan sud qarorlari	6 mln dan ortiq
5.	Elektron shaklda yuborilgan ijro hujjatlari	20 mln dan ortiq
6.	Videokonferensiya tizimi bilan jihozlangan sud zallari	≈400 ta
7.	Oliy sud tizimi bilan integratsiya qilingan axborot tizimlari / tashkilotlar	52 ta / 35 ta
8.	Ish holatini onlayn kuzatuvchi fuqarolar, oyiga o'rtacha	82 ming kishi

1-jadvaldagi ko'rsatkichlar sud tizimida raqamli infratuzilma keng ko'lamda shakllanganini ko'rsatadi. Murojaatlarning 60 foizi elektron shaklga o'tgani va 20 mln dan ortiq ijro hujjati elektron yuborilgani qog'oz, pochta va arxiv saqlash xarajatlarini kamaytiradi. 52 ta axborot tizimi bilan integratsiya ma'lumot so'rash va kutish vaqtini qisqartiradi: rasmiy ma'lumotlarga ko'ra, axborot olish muddati qariyb 25 kundan bir necha soniyagacha qisqargan [14]. Shu tariqa, raqamli resurslar jismoniy resurslarning bir qismini almashtirib, ularga bo'lgan ehtiyojni kamaytirmoqda. Videokonferensiya tizimining samaradorligini baholash uchun bitta zalga to'g'ri keladigan tejam ko'rsatkichi qo'llanildi:

$$S_z = \frac{T+B}{Z} \quad (1)$$

bu yerda S_z - bitta jihozlangan zalga to'g'ri keladigan tejam, mln so'm; T - fuqarolarning yo'l xarajatlaridagi tejam; B - hibsdagilarni olib kelish bo'yicha byudjet tejami; Z - jihozlangan zallar soni.

(1) formula bo'yicha ikki yil davomida har bir jihozlangan zal hisobiga $(31 + 130) / 400 \approx 0,40$ mlrd so'm, ya'ni taxminan 402 mln so'm yoki yiliga o'rtacha 201 mln so'm mablag' tejalgan. Bu ko'rsatkichni zalni jihozlash qiymati bilan solishtirish orqali investitsiyaning qoplanish muddatini aniqlash mumkin. Natija videokonferensiya tizimini qolgan sud zallariga kengaytirish iqtisodiy jihatdan o'zini oqlashini ko'rsatadi. Biroq jihozlarni tanlashda faqat sotib olish narxiga emas, ularning butun foydalanish davridagi xarajatlariga ham e'tibor berish kerak. Buning uchun hayotiy sikl xarajatlari formulasidan foydalanish tavsiya etiladi [10]:

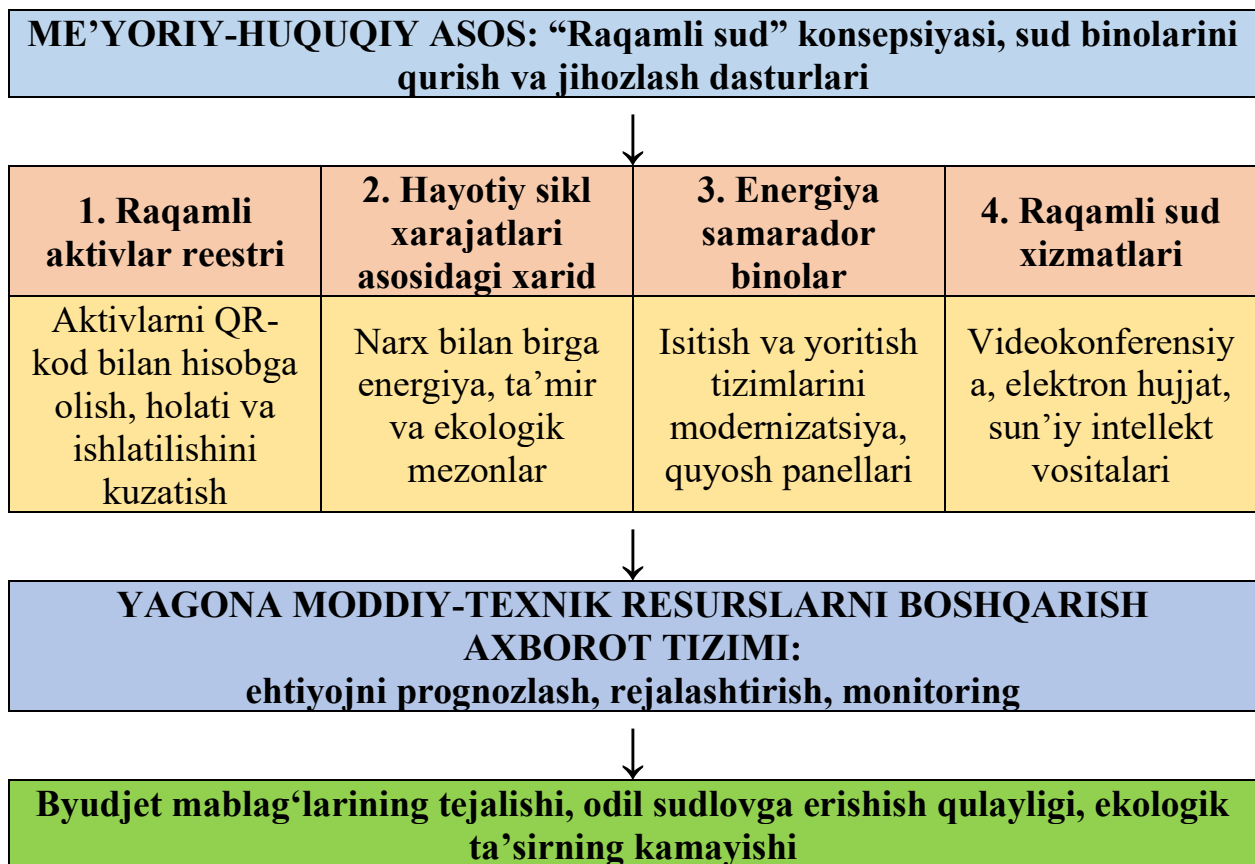
$$LCC = I + \sum_{t=1}^N \frac{O_t + M_t}{(1+r)^t} - \frac{R}{(1+r)^N} \quad (2)$$

bu yerda LCC - aktivning hayotiy sikl xarajatlari; I - sotib olish yoki qurish xarajatlari; O_t - t yildagi ishlatish xarajatlari (energiya, suv, xizmat ko'rsatish); M_t - t yildagi ta'mirlash xarajatlari; R - foydalanish muddati oxiridagi qoldiq qiymat; r - diskont stavkasi; N - foydalanish muddati, yil.

¹ Manba: [14] ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

(2) formula sud binolari, isitish va sovuq tizimlari, kompyuter texnikasi va avtotransport kabi uzoq muddat ishlatiladigan aktivlarni xarid qilishda turli variantlarni to'g'ri solishtirish imkonini beradi. Masalan, energiya samarador isitish tizimi yoki quyosh panellari o'rnatilgan bino sotib olish bosqichida qimmatroq bo'lishi mumkin, ammo ishlatish xarajatlari kamligi hisobiga butun foydalanish davrida arzonroqqa tushadi. Xaridlarda eng past narx emas, eng kichik hayotiy sikl xarajati mezonini qo'llash 2025-2030-yillarda qurilishi va rekonstruksiya qilinishi rejalashtirilgan sud binolari [11] uchun uzoq muddatli tejamkorlikni ta'minlaydi.

Tahlil asosida sud tizimida moddiy-texnik resurslarni boshqarishni yanada takomillashtirishning to'rtta asosiy zaxirasi aniqlandi. Birinchisi, sud binolari, jihozlar va transport vositalarini yagona raqamli reestrda hisobga olib, ularning holati va ishlatilish darajasini real vaqtda kuzatish. Ikkinchisi, xaridlarda hayotiy sikl xarajatlari va ekologik mezonlarni qo'llash. Uchinchisi, qurilayotgan va rekonstruksiya qilinayotgan binolarda energiya samarador yechimlar va qayta tiklanuvchi energiya manbalarini joriy etish. To'rtinchisi, "Raqamli sud" konsepsiyasi doirasidagi xizmatlarni kengaytirib, jismoniy resurslarga bo'lgan ehtiyojni yanada kamaytirish. Ushbu zaxiralarni ishga solish maqsadida 2-rasmdagi model ishlab chiqildi.

2-rasm. Sud tizimida moddiy-texnik resurslarni barqaror innovatsiyalar asosida boshqarish modeli¹

¹ Manba: muallif ishlanmasi.

2-rasmda keltirilgan model to'rt darajadan iborat. Yuqori darajada me'yoriy-huquqiy asos boshqaruv maqsadlari va muddatlarini belgilaydi. Ikkinchi darajada to'rtta blok joylashgan. Raqamli aktivlar reestri har bir bino, xona, jihoz va transport vositasini QR-kod orqali hisobga oladi, uning holati, ishlatilish darajasi va ta'mirlash tarixini saqlaydi; bu ortiqcha xaridlarning oldini olish va jihozlarni ehtiyoj yuqori bo'lgan sudlarga qayta taqsimlash imkonini beradi. Hayotiy sikl xarajatlari asosidagi xarid bloki (2) formuladan foydalanib, xarid qarorlarini butun foydalanish davridagi xarajatlar va ekologik mezonlar bo'yicha qabul qiladi [9; 10].

Energiya samarador binolar bloki yangi qurilayotgan va rekonstruksiya qilinayotgan sud binolarida issiqlik izolyatsiyasi, tejamkor yoritish, aqlli isitish-sovutish tizimlari va quyosh panellarini joriy etishni nazarda tutadi. Raqamli sud xizmatlari bloki videokonferensiya, elektron hujjat aylanishi va sun'iy intellekt vositalarini kengaytirib, sudga jismoniy kelish, qog'oz va transportga bo'lgan ehtiyojni kamaytiradi [11; 14]. Barcha bloklar yagona axborot tizimiga ulanadi: tizim sudlar bo'yicha ish yuklamasi va aktivlar holati ma'lumotlari asosida sun'iy intellekt yordamida resurslarga bo'lgan ehtiyojni prognoz qiladi, xaridlar va ta'mirlashni rejalashtiradi hamda natijalarni kuzatadi. Model samaradorligini baholash ko'rsatkichlari 2-jadvalda keltirilgan.

2-jadval

**Moddiy-texnik resurslarni boshqarish samaradorligini baholash
ko'rsatkichlari¹**

Yo'nalish	Ko'rsatkich	O'lchov birligi
Aktivlarni boshqarish	Raqamli reestrda hisobga olingan aktivlar ulushi	foizda
Aktivlarni boshqarish	Jihozlarning ishlatilish darajasi	foizda
Xaridlar	Hayotiy sikl xarajatlari bo'yicha o'tkazilgan xaridlar ulushi	foizda
Energiya samaradorligi	Bino maydonining 1 m ² ga energiya sarfi	kVt·soat/m ²
Energiya samaradorligi	Qayta tiklanuvchi manbalardan olingan energiya ulushi	foizda
Raqamli xizmatlar	Elektron murojaatlar ulushi	foizda
Raqamli xizmatlar	Bitta jihozlangan zalga to'g'ri keladigan tejam, (1) formula	mln so'm
Umumiy natija	Bitta ko'rilgan ishga to'g'ri keladigan moddiy-texnik xarajatlar	ming so'm

2-jadvaldagi ko'rsatkichlar modelning har bir blokini alohida baholash va sudlarni o'zaro solishtirish imkonini beradi. Raqamli reestrda aktivlar ulushi va jihozlarning ishlatilish darajasi resurslardan qanchalik to'liq foydalanilayotganini, hayotiy sikl xarajatlari bo'yicha o'tkazilgan xaridlar ulushi xarid qarorlari sifatini, energiya sarfi va qayta tiklanuvchi energiya ulushi ekologik natijani ko'rsatadi. Elektron murojaatlar ulushi va bitta zalga to'g'ri keladigan tejam raqamli xizmatlar samarasini aks ettiradi. Yakuniy ko'rsatkich - bitta ko'rilgan ishga to'g'ri keladigan

¹ Manba: [8; 9; 10; 14] asosida muallif tomonidan ishlab chiqilgan.

moddiy-texnik xarajatlar - barcha yo'nalishlar natijasini umumlashtiradi va uning pasayishi resurslar samarali boshqarilayotganidan dalolat beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, sud tizimini raqamlashtirish moddiy-texnik resurslarni tejashda yuqori natija bermoqda: murojaatlarning 60 foizi elektron shaklga o'tgan, videokonferensiya tizimi orqali ikki yilda 161 mlrd so'm, har bir jihozlangan zal hisobiga esa taxminan 402 mln so'm tejalgan.

Ushbu natijalarni mustahkamlash va 2025-2030-yillarda amalga oshiriladigan qurilish va jihozlash dasturlari samaradorligini oshirish uchun quyidagilar taklif etiladi:

1. Sud binolari, jihozlar va transport vositalarini yagona raqamli reestrda hisobga olish;
2. Xaridlarda hayotiy sikl xarajatlari va ekologik mezonlarni qo'llash;
3. Yangi va rekonstruksiya qilinayotgan sud binolarida energiya samarador yechimlar va qayta tiklanuvchi energiya manbalarini joriy etish;
4. Videokonferensiya tizimini barcha sud zallariga kengaytirish;
5. Resurslarga bo'lgan ehtiyojni sun'iy intellekt asosida prognozlovchi yagona axborot tizimini yaratish;
6. Boshqaruv samaradorligini taklif etilgan ko'rsatkichlar tizimi asosida har yili baholab borish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Brammer, S., & Walker, H. (2011). Sustainable procurement in the public sector: An international comparative study. *International Journal of Operations & Production Management*, 31(4), 452-476.
<https://doi.org/10.1108/01443571111119551>
2. Contini, F., & Lanzara, G. F. (Eds.). (2014). The circulation of agency in e-justice: Interoperability and infrastructures for European transborder judicial proceedings. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-94-007-7525-1>
3. De Vries, H., Bekkers, V., & Tummers, L. (2016). Innovation in the public sector: A systematic review and future research agenda. *Public Administration*, 94(1), 146-166. <https://doi.org/10.1111/padm.12209>
4. Dunleavy, P., Margetts, H., Bastow, S., & Tinkler, J. (2006). New public management is dead - long live digital-era governance. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 16(3), 467-494.
<https://doi.org/10.1093/jopart/mui057>
5. Hood, C. (1991). A public management for all seasons? *Public Administration*, 69(1), 3-19. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9299.1991.tb00779.x>
6. Lupo, G., & Bailey, J. (2014). Designing and implementing e-justice systems: Some lessons learned from EU and Canadian examples. *Laws*, 3(2), 353-387.
<https://doi.org/10.3390/laws3020353>
7. Reiling, A. D. (2020). Courts and artificial intelligence. *International Journal for Court Administration*, 11(2), 8. <https://doi.org/10.36745/ijca.343>

8. Velicogna, M. (2007). Justice systems and ICT: What can be learned from Europe? *Utrecht Law Review*, 3(1), 129-147. <https://doi.org/10.18352/ulr.41>
9. Walker, H., & Brammer, S. (2009). Sustainable procurement in the United Kingdom public sector. *Supply Chain Management: An International Journal*, 14(2), 128-137. <https://doi.org/10.1108/13598540910941993>
10. Woodward, D. G. (1997). Life cycle costing - theory, information acquisition and application. *International Journal of Project Management*, 15(6), 335-344. [https://doi.org/10.1016/S0263-7863\(96\)00089-0](https://doi.org/10.1016/S0263-7863(96)00089-0)
11. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 21-avgust PF-140-son "Sudlar faoliyatiga sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etish orqali odil sudlovga erishish darajasini oshirish hamda sud tizimining moddiy-texnik ta'minotini yaxshilashga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Farmoni. <https://lex.uz/docs/-7696567>
12. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-aprel PQ-2872-son "O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi huzuridagi Sudlar faoliyatini ta'minlash departamenti ishini tashkil etish to'g'risida"gi Qarori. <https://lex.uz/mact/-3252979>
13. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 3-sentabr PQ-4818-son "Sud hokimiyati organlari faoliyatini raqamlashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori. <https://lex.uz/acts/-4979896>
14. Abduraimova, N. (2025, 5-sentabr). Raqamlashayotgan sud tizimi: adolat sari qo'yilgan eng ishonchli qadam. O'zbekiston milliy axborot agentligi (UzA). https://uza.uz/en/posts/raqamlashayotgan-sud-tizimi-adolat-sari-qoyilgan-eng-ishonchli-qadam_756906

Marketing

ilmiy, amaliy va ommabop jurnali

Muharrir:

Ingliz tili muharriri:

Rus tili muharriri:

Musahhih:

Sahifalovchi va dizaynerlar:

Xakimov Ziyodulla Axmadovich

Tursunov Boburjon Ortiqmirzayevich

Kaxramonov Xurshidjon Shuxrat o'g'li

Karimova Shirin Zoxid qizi

Sadikov Shoxrux Shuxratovich

Abidjonov Nodirbek Odijon o'g'li

2025-YIL, 16- OKTABR, MAXSUS SON, IV-V-SHO'BALAR

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqola, ommabop maqola, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta:

info@marketingjournal.uz

Bot:

[@marketinjournalbot](https://t.me/@marketinjournalbot)

Tel.:

+998977838464, +998939266610

Jurnalning rasmiy sayti: <https://marketingjournal.uz>

Marketing jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2024-yil 04-oktabrdagi 332/5 sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali 2024-yil 15-martdan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **C-5669517** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. **Litsenziya raqami: №240874**

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnalining xalqaro darajasi: **9710**. ГОСТ 7.56-2002 " Seriyali nashrlarning xalqaro standart raqamlanishi" davlatlaro standartlari talablari. **Berilgan ISSN tartib raqami: 3060-4621**